

SECTION: ECONOMIC SCIENCES.

SEKCJA: NAUKI EKONOMICZNE.

How to cite: Matvienko, A., Skopen, M., Krasavtseva, L., & Budya, O. (2024). Analysis of the influence of Tourist Flows on The Volumes of Services Provided by Tourist Enterprises of Ukraine. *Horizons of Innovation: Conference on Multidisciplinary Trends in Science 2024*. (pp.178-183). Futurity Research Publishing. <https://futurity-publishing.com/horizons-of-innovation-conference-on-multidisciplinary-trends-in-science-2024-2/>

Analysis of the Influence of Tourist Flows on The Volumes of Services Provided by Tourist Enterprises of Ukraine

Анатолій Матвієнко¹, Микола Скопень², Людмила Красавцева³, Олександр Будя⁴

¹канд. наук із соціальних комунікацій, директор Київського фахового коледжу туризму та готельного господарства, Україна, м. Київ, Україна

²кандидат економічних наук, доцент, викладач-методист кафедри загальнотеоретичної та прикладної підготовки Київського фахового коледжу туризму та готельного господарства, Україна, м. Київ, Україна

³кандидат наук з державного управління, завідувачка кафедрою загальнотеоретичної та прикладної підготовки Київського фахового коледжу туризму та готельного господарства, Україна, м. Київ, Україна

⁴кандидат технічних наук доцент, викладач-методист кафедри загальнотеоретичної та прикладної підготовки Київського фахового коледжу туризму та готельного господарства, м. Київ, Україна

Accepted: February 4, 2024 | **Published:** February 18, 2024 | **Language:** Ukrainian

Abstract: This study analyzed the impact of tourist flows on the volume of services provided by tour operators and travel agents of Ukraine. At the same time, the analytical-graphic method of index analysis is used, which allows to study the chain dynamics of the provision of tourist services in the pre-war period of 2010-2022, as well as the increase in their volumes due to changes in the number of tourists served and changes in the cost of services provided. The presented technology of index analysis can be recommended for use in the educational process, as well as for practical activities of tourist enterprises.

Keywords: tourist flows, number of served tourists, volumes of tourist services, services of tour operators and travel agents

Вступ

В наукових дослідженнях багато уваги приділено стану та подальшому розвитку туристичної індустрії, зокрема аналізу туристичних потоків та кількості підприємств надання послуг за напрямками туризму (Джинджоян, 2020), вивчено вплив загальної кількості обслугованих туристів на обсяги надаваних послуг туристичними підприємствами (Скопєнь, Красавцева, Будя, 2022). Втім, не розкрито, яким чином можна провести індексний аналіз впливу туристичних потоків на обсяги послуг, що надаються окремо, як туроператорами так і турагентами України. І при цьому дослідити динаміку обсягів послуг за рахунок зміни кількості обслугованих туристів туроператорами і турагентами та зміни вартості наданих ними послуг. Саме це і пропонується авторами нижче для розгляду.

Результати дослідження

Не зважаючи на агресію росії, суспільство України продовжує удосконалювати методи економічних досліджень, у тому числі практику оброблення статистичних даних в туристичній сфері. Це дозволить у повоєнний період поліпшити керування бізнес-процесами та приймати правильні рішення щодо їх подальшого розвитку. Саме таким інструментом, який дозволяє це здійснити, і є індексний аналіз, який представляє собою порівняння (співставлення) відношень досліджуваних показників, що дає можливість вивчити динаміку їх зміни та впливу на результат діяльності туроператорів і турагентів.

Для проведення індексного аналізу обчислювались та використовувались наступні показники:

- q^{to}, q^{ta} - кількість обслугованих туристів туроператорами і турагентами;
- pq^{to}, pq^{ta} - обсяг наданих послуг туроператорами і турагентами;
- p^{to}, p^{ta} - середня вартість наданих послуг туристу туроператорами і турагентами

(визначена як відношення pq^{to}/q^{to} та pq^{ta}/q^{ta});

- I_{pq}^{to}, I_{pq}^{ta} - загальний індекс обсягу наданих послуг туроператорами і турагентами, який є співвідношенням обсягу наданих послуг звітного періоду в поточних цінах ($\sum p_1 q_1$) і обсягу наданих послуг базисного періоду в базисних цінах ($\sum p_0 q_0$), що характеризує у скільки разів обсяг звітного періоду збільшився або зменшився порівняно з базисним;

- $p_0 q_1^{to}, p_0 q_1^{ta}$ - вираз для обчислення значень I_q^{to}, I_q^{ta} та I_p^{to}, I_p^{ta} , де 0 – минулий рік, 1 – звітний рік;

- D_{pq}^{to}, D_{pq}^{ta} - абсолютний приріст обсягу наданих послуг туроператорами і турагентами, який обчислюється з формулою $\sum p_1 q_1 - \sum p_0 q_0$;

- I_q^{to}, I_q^{ta} - загальний індекс фізичного обсягу наданих послуг туроператорами і турагентами, який обчислюється за формулою $\frac{\sum p_0 q_1}{\sum p_0 q_0}$ і показує зміну обсягу у звітному періоді за рахунок зміни кількості обслугованих туристів;

- D_q^{to}, D_q^{ta} - абсолютний приріст обсягу наданих послуг туроператорами і турагентами за рахунок зміни кількості обслугованих туристів, який обчислюється за формулою $\sum p_0 q_1 - \sum p_0 q_0$;

- I_p^{to}, I_p^{ta} - загальний індекс вартості наданих послуг туроператорами і турагентами, який обчислюється за формулою $\frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1}$ і показує зміну обсягу у звітному періоді за рахунок зміни цін на послуги;

- D_p^{to}, D_p^{ta} - абсолютний приріст обсягу наданих послуг туроператорами і турагентами за рахунок зміни вартості наданих послуг, який обчислюється за формулою $\sum p_1 q_1 - \sum p_0 q_1$.

Враховуючи офіційні статистичні дані (Туристичний барометр України, 2023) (табл. 1) можна представити загальну динаміку обсягів наданих послуг туроператорами і турагентами [Рисунок 1], яка різко погіршилася на початок 2014 та 2022 років, що обумовлено військовою агресією росії.

Таблиця 1

Статистичні дані діяльності туроператорів і турагентів

Рік	Кількість обслугованих туристів, усього (q)	Зокрема:		Обсяг наданих послуг, тис. грн		Середня вартість наданих послуг туристу, грн	
		q^{to}	q^{ta}	pq^{to}	pq^{ta}	p^{to}	p^{ta}
2010	2280757	1306874	973883	1481331	2631115	1133	2702
2011	2199977	1260587	939390	1804763	2758227	1432	2936
2012	3000696	1719399	1281297	4019368	1801456	2338	1406
2013	3454316	1979323	1474993	3949746	1960659	1996	1329
2014	2425089	1389576	1035513	2694156	1469282	1939	1419
2015	2019576	1157217	862359	3101275	1909243	2680	2214
2016	2549606	1460924	1088682	3864467	2457173	2645	2257
2017	2806426	1956060	850366	4773367	2907239	2440	3419
2018	4557447	2351338	2206109	7058057	3720242	3002	1686
2019	6132097	3134115	2997982	9773641	4528443	3118	1510
2020	2916801	1965779	951022	4667829	2564733	2375	2697
2021*	2368230	1356996	1011234	10990803	4951476	8099	4896
2022*	2376182	1361552	1014630	1725430	1014729	1267	1000

Джерело: Туристичний барометр України (2023).

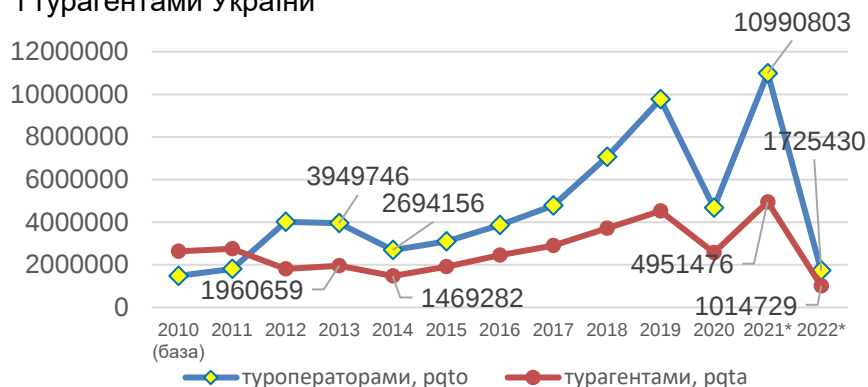
* Здійснена авторами екстраполяція кількості обслугованих туристів методом середніх абсолютних приростів у зв'язку з відсутністю статистичних даних.

Втім вивчення загального аналізу динаміки обсягів послуг [Рисунок 1] практично не дає можливості визначити вплив показників q та p на результати діяльності pq , тобто не дає відповіді за рахунок чого виникло зростання або зменшення обсягів наданих послуг. Така ситуація обумовлює проведення індексного аналізу.

Проведений індексний аналіз [Таблиця 2] дозволив визначити загальні (агрегатні) індекси обсягу наданих послуг (I_{pq}^{to} , I_{pq}^{ta}), абсолютний приріст обсягу наданих послуг (D_{pq}^{to} , D_{pq}^{ta}), абсолютний приріст обсягу наданих послуг за рахунок

Рисунок 1

Динаміка обсягів наданих послуг туроператорами і турагентами України

Джерело: власна розробка авторів

зміни кількості обслугованих туристів (D_q^{to} , D_q^{ta}) та абсолютний приріст обсягу наданих послуг за рахунок зміни вартості наданих послуг (D_p^{to} , D_p^{ta}). Також здійснено контроль правильності виконаних обчислень, відповідно, загального індексу обсягу наданих послуг ($=I_q^{to} * I_p^{to}$ та $=I_q^{ta} * I_p^{ta}$) і абсолютного приросту обсягу наданих послуг ($=D_q^{to}+D_p^{to}$ та $=D_q^{ta}+D_p^{ta}$).

Таблиця 2

Індексний аналіз впливу кількості обслугованих туристів та вартості послуг на обсяги реалізації туроператорами і турагентами України

Рік	I_{pq}^{to}	I_{pq}^{ta}	D_{pq}^{to}	D_{pq}^{ta}	D_q^{to}	D_q^{ta}	D_p^{to}	D_p^{ta}
2011	1,22	1,05	323432	127112	-52466	-93189	375898	220301
2012	2,23	0,65	2214605	-956771	656874	1003903	1557730	-1960674
2013	0,98	1,09	-69622	159203	607614	272329	-677236	-113125
2014	0,68	0,75	-1255590	-491377	-1176842	-584186	-78748	92809
2015	1,15	1,30	407119	439961	-450505	-245687	857624	685648
2016	1,25	1,29	763192	547929	813918	501074	-50725	46855
2017	1,24	1,18	908900	450067	1309743	-537883	-400844	987949
2018	1,48	1,28	2284691	813003	964596	4635027	1320095	-3822024
2019	1,38	1,22	2715583	808201	2349677	1335364	365906	-527163
2020	0,48	0,57	-5105812	-1963710	-3643420	-3091927	-1462392	1128217
2021*	2,35	1,93	6322974	2386743	-1445582	162381	7768556	2224361
2022*	0,16	0,20	-9265373	-3936747	36905	16626	-9302278	-3953373

Джерело: власна розробка авторів

Графічно індексний аналіз показує вплив зміни кількості туристів та вартості наданих послуг туроператорами [Рисунок 2] і турагентами [Рисунок 3] на їх загальний обсяг.

Наприклад, у

2014 році

загальний індекс

обсягу (I_{pq}^{to}) впав

на 30,6%

[Таблиця 2], що

склало

зменшення

наданих послуг

на -1255590 тис.

грн, у тому числі

за рахунок

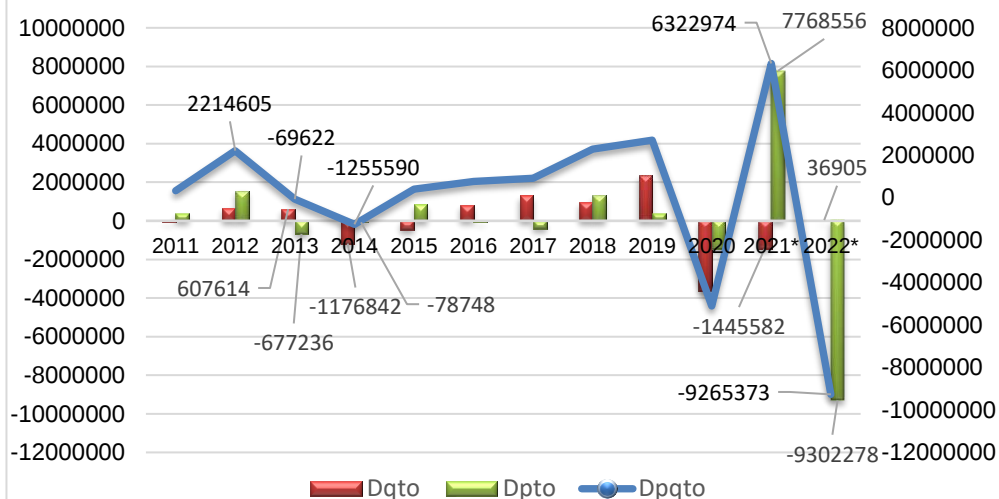
зменшення

кількості

туристів

Рисунок 2

Динаміка обсягу наданих послуг туроператорами за рахунок зміни кількості туристів та вартості наданих послуг

Джерело: власна розробка авторів

(-1176842 тис. грн) та зменшення вартості послуг на -78747 тис. грн. у порівнянні з минулим роком. На початку 2022 року стан обслуговування туристів туроператорами також суттєво погіршився. Індекс падіння обсягу (I_{pq}^{to}) склав 93,3%. При цьому обсяги зменшилися на -9265373 тис. грн за рахунок різкого падіння вартості послуг (-9302278 тис. грн) і деякого зростання кількості туристів (36905 тис. грн).

Ситуація з турагентами подібна, оскільки їх діяльність цілком залежить від стану справ у туроператорів. Загальний індекс (I_{pq}^{ta}) у 2014 році показав зменшення обсягів на 30,1% [Таблиця 2],

тобто падіння обсягу

на -491377 тис. грн за

рахунок різкого

зменшення кількості

туристів (-584186 тис.

грн). При цьому було

деяке зростання

обсягів (на 92809 тис.

грн) за рахунок

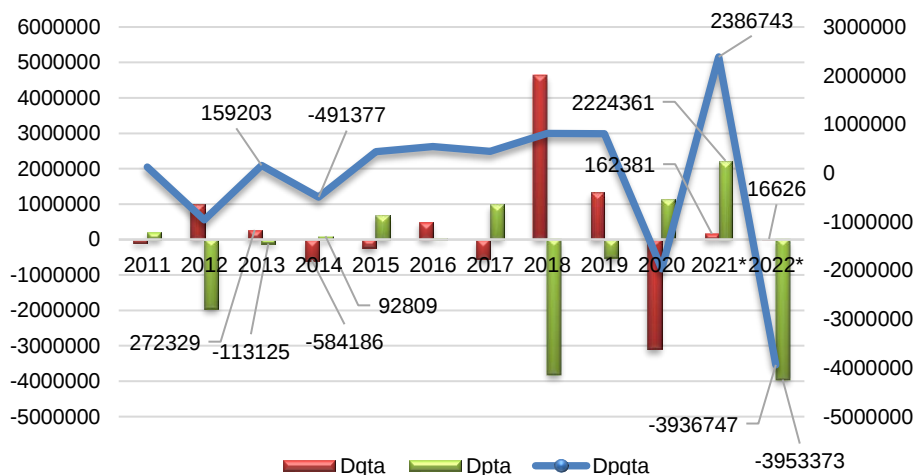
підняття турагентами

вартості наданих

послуг. Для 2022 року

Рисунок 3

Динаміка приросту обсягу наданих послуг турагентами за рахунок зміни кількості туристів та вартості наданих послуг

також було характерне зменшення загального індексу обсягу (I_{pq}^{ta}) на 89,4%, тобто зменшення обсягу на -3936747 тис. грн. за рахунок деякого зростання кількості туристів (на 36905 тис. грн) і суттєвого зменшення вартості наданих послуг (на -9302278 тис. грн).

Висновки

Представлене вище дослідження впливу туристичних потоків на обсяги послуг, що надаються окремо, як туроператорами так і турагентами України дозволить підвищити якість вивчення економіки туризму. Його можна рекомендувати для використання в практичній діяльності органів державної статистики, а також в навчальному процесі. Запропонований підхід до проведення індексного аналізу відкриває перспективи для подальших досліджень у розрізі видів туристичної діяльності з метою підвищення їх ефективності. Окрім того, дозволяє дослідити індекси туроператорів і турагентів виключно у виїзному (зарубіжному) туризмі, а також у в'їзному (іноземному) туризмі, в чому дуже зацікавлена держава.

Список використаних джерел:

Джинджоян, В. В. (2020) Аналіз туристичних підприємств України в контексті реалізації соціальних функцій. *Ефективна економіка*, 5. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.75>

Скопєнь М.М., Красавцева Л.Ю., Будя О.П. (2022) Індексний аналіз динаміки туристичної діяльності в Україні. *Цифровізація економіки як фактор стійкого розвитку держави*: Матеріали Міжнародної наукової конференції (23-24 вересня 2022 р., Кельце, Польща) (с.60-64). Рига: "Baltija Publishing". <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-242-5-15>

Туристичний барометр України (2023). Київ: ГС "НТОУ": 2023. https://www.ntoukraine.org/nsts_analytics_ua.html